

३५० व्या शिवराज्याभिषेक वर्षानिमित्त प्रत्येक जिल्ह्यात महानाट्याचे सादरीकरण व त्यावरील आयोजन खर्चास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२३/प्र.क्र.५५७/सां.का.४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : २२ डिसेंबर, २०२३.

वाचा :-

१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक ८२२१/प्र.क्र. १७२ (भाग १)/सां.का.४ दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०२१
२. शासन पत्र संकीर्ण ८२२२/ प्र.क्र. ४१३/ सां.का. ४ दिनांक १७ फेब्रुवारी, २०२३
३. सन २०२३-२४ च्या अर्थसंकल्पिय भाषणातील मुद्दा क्रमांक १
४. सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.सां.का.सं/७०९६, दि. १९.१२.२०२३.

प्रस्तावना :-

छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या ३५० व्या राज्याभिषेक वर्षानिमित्त दिनांक २ जून, २०२३ ते दिनांक ६ जून, २०२४ या कालावधीत विविध कार्यक्रमांचे आयोजन होत आहे. सदर कार्यक्रमांना दिनांक २ जून, २०२३ पासून प्रारंभ करण्यात आलेला आहे. या महोत्सवामध्ये छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या कार्याची, नितीची, चरित्राची, विचारांची व कार्यकुशलतेची महती जनसामान्यांना विशेष करून तरुण पिढीला मार्गदर्शक ठरावी, तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या गौरवशाली व अलौकीक वारशाला प्रसिध्दी मिळावी या उद्देशाने विविध कार्यक्रम/उपक्रमांचे आयोजन विभागामार्फत करण्यात येत आहेत.

या उपक्रमाचा एक महत्त्वपूर्ण भाग म्हणून छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जीवनावर आधारीत त्यांचे विचार महानाट्याद्वारे राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमधील जनमानसांपर्यंत पोहचविण्यासाठी महानाट्याचे आयोजन व त्यावरील खर्चास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

३५० व्या शिवराज्याभिषेक सोहळ्यानिमित्त राज्यभर आयोजित करावयाचे महानाट्यांच्या सादरीकरणासाठी प्रति जिल्हा सलग तीन दिवस तीन प्रयोगांचे सादरीकरण याप्रमाणे सर्व जिल्ह्यांसाठी होणारा एकूण आयोजन खर्च, प्रचार प्रसिध्दी व इतर अनुषंगिक खर्च

रुपये ३९,१०,००,०००/- (अक्षरी रुपये एकोणचाळीस कोटी दहा लक्ष फक्त) इतक्या रकमेस या शासन निर्णयान्वये खालील कार्यक्रम/उपक्रमास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	रक्कम (रुपये)
१	सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत आयोजित करावयाच्या महानाट्याचे सलग तीन दिवस तीन प्रयोग असे ३६ जिल्ह्यांकरीताचा आयोजन खर्च (सांस्कृतिक कार्य संचालनालय स्तरावरून).	३८,००,००,०००/-
२	प्रचार व प्रसिध्दीसाठी ३६ जिल्ह्यांमध्ये समप्रमाणात जिल्हाधिकारी यांना वर्ग करावयाचा निधी. (सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाकडून प्रति जिल्हा रुपये २.५० लक्ष या प्रमाणे संबंधीत जिल्हाधिकारी यांच्याकडे उपलब्ध करून द्यावयाचा निधी)	९०,००,०००/-
३	सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत राज्यस्तरावरील प्रचार व प्रसिध्दीसाठीचा खर्च	२०,००,०००/-
एकूण रुपये		३९,१०,००,०००/-

०२. सदर आयोजन सुयोग्य व नियोजनबद्ध होण्याकरीता समन्वय व संनियंत्रणासाठी प्रत्येक जिल्हयामध्ये “जिल्हाधिकारी” यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे “जिल्हा समन्वय व सनियंत्रण समिती” गठीत करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	नाव	पद
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	आयुक्त, महानगरपालिका (महानगरपालिका ज्या ठिकाणी आहेत त्या ठिकाणी) मुख्याधिकारी (ज्या ठिकाणी नगरपालिका/नगरपंचायती आहेत त्या ठिकाणी)	सदस्य
३	पोलीस आयुक्त (पोलीस आयुक्तालय असल्यास)	सदस्य
४	जिल्हा पोलीस अधिक्षक	सदस्य
५	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
६	जिल्हा शल्य चिकित्सक	सदस्य

७	आपत्ती व्यवस्थापण संबंधीत जिल्हास्तरीय अधिकारी	सदस्य
८	शिक्षण अधिकारी, प्राथमिक व माध्यमिक	सदस्य
९	जिल्हा महिला व बालविकास अधिकारी, संबंधित जिल्हा	सदस्य
१०	कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (विद्युत व बांधकामे)	सदस्य
११	कार्यकारी अभियंता, महावितरण	सदस्य
१२	सहाय्यक संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय	सदस्य
१३	जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य
१४	निवासी जिल्हाधिकारी	सदस्य सचिव
१५	जिल्हाधिकारी यांना आवश्यक असलेले अन्य अधिकारी यांची सदर समितीवर नियुक्ती करण्याची मुभा असेल.	

(I) समितीची कार्ये :-

१. जिल्हा मुख्यालयी महानाट्याचे संपूर्ण आयोजन व संनियंत्रण करणे.
२. महानाट्याच्या ठिकाणी कायदा व सुव्यवस्था राखणे.
३. कार्यक्रमासाठीचे स्थळ निश्चित करणे.
४. कार्यक्रमासाठीच्या वेळा निश्चित करणे.
५. कार्यक्रमाच्या ठिकाणी आवश्यक सोयी सुविधा उपलब्ध करणे.
६. राजशिष्टाचारानुसार जिल्ह्यातील मान्यवरांना कार्यक्रमासाठी आमंत्रित करणे.
७. या कार्यक्रमाची विविध माध्यमातून व्यापक प्रचार व प्रसिध्दी करणे.
८. झालेल्या कार्यक्रमाला रोजच्या रोज विविध प्रसार माध्यमातून प्रसिद्धी देणे.
९. या कार्यक्रमास जास्तीत जास्त प्रेक्षक कसे येतील याचे नियोजन करणे.
१०. या शिवाय कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी आवश्यक असणाऱ्या सर्व बाबी

(II) प्रचार व प्रसिध्दी :- कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनामध्ये प्रचार व प्रसिध्दीची भूमिका ही महत्वपूर्ण असते. त्या अनुषंगाने, जिल्हास्तरावर स्थानिक केबल, रेडीओ, शासकीय कार्यालयातील तसेच शहरातील एल.ई.डी स्क्रीन, प्रेस कॉन्फरन्स, स्थानिक दैनिके, समाज माध्यमे, होर्डिंग्ज/बॅनर्स/स्टँडीज/पॅम्पलेट्स इ. माध्यमांचा उपयोग करता येईल.

(III) विविध परवानग्या:- महानाट्याच्या आयोजनासाठी विहित मुदतीत आवश्यक त्या सर्व परवानग्या मिळण्याबाबत जिल्हास्तरीय समितीने आवश्यकती कार्यवाही करावी.

(IV) मैदान व दळणवळण व्यवस्था उपलब्ध करून देणे:-

- जिल्हास्तरीय समिती महानाट्याच्या आयोजनासाठी खुले मैदान निश्चिती करेल.
- मैदान निवडतांना जनसामान्यांना दळणवळणासाठी सोईची जागा निश्चिती करण्यात यावी तसेच, स्थानिक दळणवळण व्यवस्था सुलभ होण्याच्या दृष्टीने कार्यवाही करावी.

(V) स्थानिक राजशिष्टाचार व निमंत्रण पत्रिका वाटप:- महानाट्याच्या अनुषंगाने राजशिष्टाचारानुसार निमंत्रण पत्रिका तयार करणे व त्याचे वाटप याबाबतची कार्यवाही जिल्हा समितीने करावी. आमंत्रणामध्ये जिल्ह्यातील महानाट्याच्या कार्यक्रमास मा. पालकमंत्री, जिल्ह्यातील सर्व मा. मंत्री महोदय, मा. खासदार, मा. आमदार व इतर मान्यवर लोकप्रतिनिधी, वरिष्ठ अधिकारी इत्यादींचा समावेश असावा. तसेच, आमंत्रणामध्ये स्वातंत्र्य सेनानी, ज्येष्ठ कलाकार व साहित्यिक यांचाही समावेश असावा.

(VI) समितीचा कालावधी:- सदर समितीचा कालावधी प्रत्येक जिल्ह्यात ३५० व्या राज्याभिषेक वर्षानिमित्त आयोजित होणाऱ्या कार्यक्रमांसाठी/उपक्रमांसाठी जून, २०२४ पर्यंत असेल.

०३. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांनी महानाट्य आयोजनाचे जिल्हानिहाय वेळापत्रक संबंधित जिल्हाधिकारी यांना कळवावे व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी कार्यक्रमाची स्थळ निश्चिती तसेच इतर अनुषंगिक बाबींची पुर्तता संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांचेशी समन्वय ठेवून करावी.

०४. महानाट्याच्या सादरीकरणासाठी येणारा संपूर्ण खर्च उपलब्ध निधीच्या मर्यादेमध्ये संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्याकडून करण्यात येईल. राज्यस्तरावरील प्रचार व प्रसिध्दी यासाठीचा खर्च उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाकडून करण्यात येईल. जिल्हास्तरावरील प्रचार-प्रसिध्दीसाठीचा येणारा खर्च रु. २.५० लक्ष (प्रति जिल्हा) इतका निधी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्याकडून जिल्हाधिकारी यांना उपलब्ध करून देण्यात यावा.

०५. या प्रयोजनार्थ, संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्याकडून “स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव” अंतर्गत व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ मर्या., गोरेगांव मुंबई यांच्याकडे वर्ग केलेले रुपये ८५,६८,८०,८४४/- इतक्या निधी पैकी शिल्लक असलेला निधी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्याकडे पुर्ववत वर्ग करणे आवश्यक असेल. सदर संचालनालयाकडे वर्ग करण्यात आलेला निधी महानाट्याच्या आयोजनासाठी खर्च करण्यात यावा.

०६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ मर्या., गोरेगांव मुंबई यांच्याकडून वर्ग करण्यात आलेल्या निधी व्यतिरिक्त महानाटयावर होणारा खर्च लेखाशीर्ष मागणी क्र. झेडडी-२, २२०५, कला व संस्कृती, १०२, कला व संस्कृती, (१३) स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव, (१३) (०१) स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव अंतर्गत कार्यक्रम (२२०५ ३७३३) -५० इतर खर्च (कार्यक्रम) या लेखाशिर्षाखाली सन २०२३-२४ या वर्षासाठी मंजूर असलेल्या आर्थिक तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

०७. संबंधित जिल्ह्यातील तीन दिवस तीन प्रयोग झाल्यानंतर देयके तसेच क्षणचित्रे/ चलचित्रे प्राप्त करून संबंधितांची देयके अदा करण्याची जबाबदारी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांची राहिल.

०८. यासाठी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना नियंत्रण अधिकारी तसेच लेखाधिकारी, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

०९. या महानाटयाच्या आयोजनाच्या अनुषंगाने जिल्हाधिकारी अथवा ते नियुक्त करतील असे अधिकारी समन्वयक म्हणून रहातील व सांस्कृतिक कार्य विभागाच्या वतीने समन्वय साधण्यासाठी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय हे काम पहातील.

१०. सदर प्रकरणी वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र. अर्थसं-२०२३/ प्र.क्र.४०/ अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ मधील सर्व परिच्छेद व परिशिष्टातील अटीनुसार कार्यवाही करण्याची जबाबदारी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांची राहिल.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात येत असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२३१२२१४४९४७२३२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित केलेला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(अनिरुद्ध सु.देशपांडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. मंत्री (सांस्कृतिक कार्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

२. प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य यांचे स्वीय सहाय्यक, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

३. सर्व विभागीय आयुक्त
४. सर्व जिल्हाधिकारी
५. उप सचिव (सां.का.४) यांचे स्वीय सहाय्यक, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, जुने सचिवालय इमारत, एम.जी. रोड, मुंबई
७. सर्व जिल्हा समन्वय व संनियंत्रण समिती सदस्य (सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत)
८. कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
१०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
११. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) - १ महाराष्ट्र, मुंबई
१२. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) - २ महाराष्ट्र, नागपूर
१३. महालेखापाल (लेखा अनुज्ञेयता) - १ महाराष्ट्र, मुंबई
१४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)- २ महाराष्ट्र, नागपूर
१५. निवड नस्ती, सां.का.४.